

دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی:

نشانه بلوغ علمی و شخصیت جمعی کتابداران ایرانی

نزدیک به کتابداری و اطلاع‌رسانی، پا به عرصه وجود نهاد. جلد اول این اثر با تلاش، روشن‌بینی، و سرمایه‌گذاری مسؤولان وقت و مسؤولان فعلی کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران منتشر شد.

در صفحات یک الی هفت به بخش‌های همکاران با دایرةالمعارف اشاره شده که به ترتیب عبارت‌اند از:

۱. سازمان دایرةالمعارف که متشکل از یک کمیته اجرایی و ۹ واحد عملیاتی و معرفی اعضای آن‌هاست.
۲. همکاران ستادی (از آغاز) که در این ارتباط اسامی ۳۱ نفر قید شده است.
۳. مشاوران علمی که در این ارتباط به اسامی ۲۸ نفر اشاره شده است.

۴. در بخش آخر به اسامی مؤلفان و مترجمان همکار دایرةالمعارف اشاره شده است که تعداد آن‌ها به ۱۹۸ نفر می‌رسد. پیشگفتار دایرةالمعارف نکاتی کلیدی درباره آن ارائه نموده است (۱: یک - هفده). این بخش می‌تواند در بررسی وضعیت دایرةالمعارف از حیث کمیت و کیفیت و ارزیابی میزان تطابق دایرةالمعارف با معیارهای بر شمرده شده در آن مینا قرار بگیرد.

این اثر سند افتخار و نشانه بلوغ حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در کشور ایران است. در میان رشته‌هایی که سال‌هاست در ایران حضور دارند، مگر چند حوزه تخصصی به بلوغ لازم برای برخورداری از دایرةالمعارف رسیده‌اند. چنانچه از دانشنامه کتابداری اثر خانم سلطانی و فروردین راستین بگذریم، این اثر لقب اولین را در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در زبان فارسی ربوده و در تاریخ این حوزه در کشور و در سایر کشورهای فارسی زبان و در بین ایرانیان و فارسی زبانان سایر نقاط جهان نام خود را ثبت کرده است. مداخل تحت پوشش جلد اول دایرةالمعارف شامل مداخل مربوط به حوزه حروف «آ تا ژ» می‌باشد. یعنی در جلد اول ۴۵ درصد از حروف الفبای فارسی پوشش داده شده است.

• فردین کولانیان*
عضو هیأت علمی مرکز اطلاعات
و مدارک علمی کشاورزی

• دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی،
سروراستار عباس حُرّی، ویراستار همکار
نرگس نشاط؛ دستیاران علمی محمدحسن
رجبی، نرگس نشاط، تهران: کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱ - ج ۱.

جلد اول دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی به سر ویراستاری اندیشمند برجسته حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی، جناب آقای دکتر عباس حُرّی، و با تلاش جمع کثیری از متخصصان و قلم بدستان حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور - که به صورت عمده از میان جوانان جویای نام و میانسالان پر تلاش و بی‌تکلف بوده‌اند - و هم‌چنین تعدادی از متخصصان حوزه‌های

این اثر آثار منتشره درباره آنچه قبل از انتشار جلد اول و چه بعد از انتشار جلد اول بسیار اندک شمار می‌باشد. دو مقاله ذیر از مقالات دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی در نخستین جشنواره مقالات اسلامی دایرةالمعارف‌ها موفق به دریافت جایزه شدند:

۱. «امانت در جهان اسلام و ایران»، از محمدحسن رجبی
۲. «دایرةالمعارف‌نگاری در جهان اسلام»، از نرگس نشاط^۱ برخی از مداخل دایرةالمعارف بصورت مقاله جداگانه منتشر شده است، همچون مقاله «مدخل جایزه کتاب در دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی» از ایرج فرجی در شماره ۴۹۵ کتاب هفته^۲. برخی از نویسندگان دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی که دارای چند عنوان مقاله هم‌سنخ در دایرةالمعارف بوده‌اند مجموعه مقالات خود را در قالب کتاب منتشر کرده‌اند، مانند کتابخانه در ایران از محمدحسن رجبی^۳ که این کتاب شامل مداخل‌های: «ایران، کتابخانه‌های» و «کتابداری در ایران» و «کتابخانه‌های استان اصفهان» و «کتابخانه‌های استان آذربایجان شرقی» و «کتابخانه رصدخانه مراغه» و «کتابخانه ربع رشیدی» می‌باشد. البته وضعیت حقوقی این مقالات که برای تهیه آن‌ها از دایرةالمعارف حق‌التألیف دریافت شده است و بدین گونه در قالب کتاب و منابع مجزا گاه پیش و گاه هم‌زمان با انتشار دایرةالمعارف منتشر می‌شوند، معلوم نیست چگونه است.

جایگاه دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی (داکا) در میان آثار

مشابه در جهان

دایرةالمعارف‌های منتشره در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در سطح جهان چندان پرتعداد نیستند. البته تعداد اصطلاحنامه‌ها و واژه‌نامه‌های منتشره در این حوزه زیاد است و برخی از آثار منتشره از این دست به اشتباه در صفحه عنوان از واژه دایرةالمعارف بهره برده‌اند. از این دست آثار که بگذریم در مجموع در جدول ذیل به مشخصات دایرةالمعارف‌های معتبر و برجسته کتابداری و اطلاع‌رسانی انگلیسی زبان در کنار نام و مشخصات دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی (داکا) اشاره می‌شود:

مطالب منتشره درباره این اثر

مطالب منتشره درباره دایرةالمعارف کتابداری را می‌توان به دو دسته ذیل تقسیم نمود:

الف - مقالات و مطالب منتشره درباره دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی بعد از انتشار شامل:

۱. دیانی، محمدحسین. «دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، پاییز ۱۳۸۳، شماره سوم، ص ۱۱۳-۱۱۹.
۲. میزگرد نقد و بررسی «دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، کتاب ماه کلیات، اسفند ۸۲ و فروردین ۸۳، ص ۲۳ - ۳۵.
۳. رضایی، فروغ. «نقد و بررسی دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، کتاب هفته، شماره ۵۵۸.
۴. امیرخانی، غلامرضا. «نقد دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی...»، فصلنامه کتاب، دوره سیزدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۱، ص ۱۸۰-۱۸۳.
۵. امیرفریاد، فرخ. «دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، جهان کتاب، سال هفتم، شماره ۲۱-۲۴، اسفند ۱۳۸۱ - فروردین ۱۳۸۲، ص ۶۶.

۶. خداجوی، محمد. «ملاحظه‌ای به دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، در دست انتشار در کتاب ماه کلیات.

ب - مقالات و مطالب منتشره درباره دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی قبل از انتشار شامل:

۱. مسعودی، فرامرز. «طرح دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، فصلنامه کتاب، دوره ششم، شماره دوم، (تابستان ۱۳۷۴)، ص ۱۲۴-۱۳۰.

۲. حری، عباس. «دایرةالمعارف‌ها جلوه‌گاه جهان‌بینی جوامعند»، عباس حری، اطلاع‌رسانی: نظام‌ها و فرآیندها (تهران: نشر کتابدار، ۱۳۷۸)، ص ۱۷۳-۱۸۶.

سال ۸۵ پنجمین سال حیات جلد اول این دایرةالمعارف است، و با توجه به این نکته مطالب منتشره درباره این منبع چندان پرتعداد نیست و به نظر می‌رسد با توجه به اهمیت

جدول شماره ۱: مقایسه ویژگی‌های دایرةالمعارف‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی در جهان

ردیف	عنوان دایرةالمعارف	سال نشر	تعداد مجلدات	ویراستاران
۱	Encyclopedia of Librarianship ^۲	ویرایش اول ۱۹۵۸ و ویرایش سوم ۱۹۶۸	یک جلدی	Thomas Landau
۲	Encyclopedia of Library and Information Science ^۳	۱ ج ویرایش اول ۱۹۶۸	۷۳ جلد تا سال ۲۰۰۲ منتشر شده است	Allen Kent and Harold Lancour
۳	World Encyclopedia of Library and Information Services (WELIS) ^۴	ویرایش اول ۱۹۸۰ و ویرایش سوم ۱۹۹۳	یک جلدی	Robert Wedgeworth
۴	International Encyclopedia of Library and Information Science (IELIS) ^۵	ویرایش اول ۱۹۹۷ و ویرایش دوم ۲۰۰۳	یک جلدی	J. Feather and P. Sturges
۵	دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی (داکا)	۱۳۸۱ هـ.ش. ۲۰۰۲ م.	جلد اول منتشر شده است	سرویراستار عباس حری
۶	Encyclopedia of Library and Information Science (ELIS) ^۶	ویرایش دوم ۲۰۰۳	۴ جلدی	Miriam A. Drake

به این نکته که تاریخ شروع کار تدوین دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی به سال ۱۳۷۳ باز می‌گردد (۱: هشت) انتشار بقیه بخش‌های دایرةالمعارف دچار تأخیر زیادی شده است. در انتشار جلد اول متأسفانه توجهی به انتشار نمایه نشده است. البته نیازی به انتشار نمایه در بافت متن اصلی اثر نبود، زیرا بناست جلد و یا جلد‌های بعدی منتشر شوند و نمایه اصلی در پایان جلد آخر ارائه شود. اما با توجه به سنت منفی در ایران که در انتشار آثار بزرگ و چند جلدی تأخیرهای زیادی بوجود می‌آید، برای سهولت امر باز یابی اطلاعات باید نمایه‌ای بصورت ضمیمه برای جلد اول تهیه می‌شد. دست‌اندرکاران دایرةالمعارف هرچند از نظر جذب اساتید این حوزه برای همکاری در تألیف و ترجمه مقالات با محدودیت و شاید کم لطفی مواجه بودند.

در نسخه‌ای از ویرایش دوم مدخل‌نامه دایرةالمعارف که در اختیار این جانب است، مشاهده می‌شود که در مورد شخصیت‌ها بعضاً به شخصیت‌های زنده نیز اشاره شده است، بعنوان مثال ایرج افشار عنوان مدخل در نظر گرفته شده است. اما در پیشگفتار دایرةالمعارف در صفحه ده در مورد شرایط تعیین اشخاص بعنوان مدخل، اشاره می‌شود که اشخاص حقیقی و

با توجه به مشخصات ارائه شده در جدول فوق به این نتیجه می‌رسیم که دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی (داکا) ۴۴ سال پس از انتشار اولین دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی جهان که اثر یک جلدی توماس لاندائو می‌باشد، منتشر شده است. اثر لاندائو ۷۰ سال پس از آغاز آموزش رسمی کتابداری و اطلاع‌رسانی در غرب یعنی سال ۱۸۸۷ به زبان انگلیسی در سال ۱۹۵۸ منتشر شد (۲: ۱۱۳ - ۱۱۹). اما دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی فارسی با توجه به شروع آموزش رسمی کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران از سال ۱۳۴۵ در مجموع ۳۶ سال پس از آغاز آموزش‌های رسمی کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران تدوین و منتشر شده است. این تفاوت زمانی به بهره‌گیری کتابداران ایرانی از توان بالقوه ایرانی خویش و تجربه و بستر سازی هم‌تایان غربی آن‌ها باز می‌گردد. هر چند وقوع تحولات سیاسی و جنگ تحمیلی ۸ ساله تولد این نوزاد را شاید حداقل یک دهه با تأخیر مواجه کرد.

نکات انتقادی

جلد اول دایرةالمعارف در سال ۱۳۸۱ منتشر شده است. با توجه

حقوقی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در داخل و خارج کشور که کاری برجسته در رشته انجام داده‌اند می‌توانند بعنوان مدخل در نظر گرفته شوند. در مورد اشخاص حقیقی ایرانی کسانی نامشان مدخل قرار گرفته است که در قید حیات نیستند (۱: ده). مشخص نیست چرا در مورد اشخاص ایرانی قید در حیات نبودن در نظر گرفته شده است. در هر صورت این تدبیر چندان مناسب به نظر نمی‌رسد. همان طور که می‌دانیم دائرةالمعارف کتابداری بخش قابل توجهی از مقالات خود را از دائرةالمعارف جهانی خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی^۹ اخذ کرده است، بویژه در خصوص افراد و کتابخانه‌های کشورها. چه خوب بود در خصوص شخصیت‌ها نیز از سیره خوب این دائرةالمعارف پیروی می‌شد، چنانکه در ویرایش سوم این دائرةالمعارف نام ۲۱۶ شخصیت حقیقی مدخل قرار گرفته است که هنگام چاپ ۶۰ تن از آنان در قید حیات بوده‌اند (۱: ۸۱۷). در جلد اول دائرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی نام ۴۸ شخصیت مدخل قرار گرفته است که از بین آن‌ها کمی کمتر از نصف یعنی ۲۱ نفر از شخصیت‌های غربی و ۲۷ نفر دیگر از شخصیت‌های شرقی هستند که ۵ نفر از آن‌ها از شخصیت‌هایی بوده‌اند که در قرن اخیر زندگی می‌کردند و از این ۵ نفر تنها فرشته انوار تحصیل کرده کتابداری است. بخشی از این مسأله نتیجه حلقه تنگی است که شرط در قید حیات نبودن برای مدخل قرار گرفتن شخصیت‌های داخلی بوجود آورده است. همین حلقه تنگ سبب شده تا نام بسیاری از شخصیت‌های مهم که در پست‌های مهم حوزه کتابداری کشور نقش‌آفرین بوده‌اند، نظیر رؤسای کتابخانه‌های مهم کشور، مشخصاً کتابخانه ملی و سایر شخصیت‌های معاصر در این دائرةالمعارف مورد اشاره واقع نشوند.

هم‌چنین مدخل خدمات تحویل مدرک در نظر گرفته نشده است. این خدمت در نظام خدمت‌رسانی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در متون انگلیسی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی با سرواژه DDS^{۱۰} از آن یاد می‌شود. علاوه بر این در دائرةالمعارف‌های مشابه انگلیسی زبان بصورت گسترده از آن یاد شده است، نظیر مقاله خدمات تحویل مدرک در صفحات ۱۰۷-۱۱۰ دائرةالمعارف بین‌المللی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی.^{۱۱}

در پیشگفتار دائرةالمعارف اشاره شده است: «رشته‌های علمی، با آن که هر یک دارای کانون و هسته‌ای است که هویت آن رشته را مشخص می‌کند، به تناسب نیاز، از رشته‌های بیرون از حوزه خود نیز استفاده می‌کنند که در قیاس با رشته اصلی، رشته‌های هم‌جوار تلقی می‌شوند. رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز از این قاعده عمومی علوم مستثنا نیست ... کتابداری، از زمانی که الواح و بعدها نسخه‌های خطی محور

فعالیت‌های آن تلقی می‌شد تا امروز که فناوری اطلاع‌رسانی مجموعه فعالیت‌های این رشته را متحول کرده است، می‌بایست در دائرةالمعارف حاضر مد نظر قرار می‌گرفت، زیرا توجه کردن به یک جنبه، در قبال ندیده گرفتن سایر جنبه‌ها، چهره واقعی این رشته را ترسیم نمی‌کند. بنابراین تلاش بر آن بوده است که به وجوه گوناگون رشته، به تناسب درجه حضورشان در مسائل عنایت شود. به همین دلیل از «خوشنویسی» تا «نشر الکترونیکی» در یک سو و از «کتابخانه آشور بانپیل» تا «کتابخانه دیجیتالی» در سوی دیگر مورد توجه بوده و بدین ترتیب گستره وسیعی را مد نظر داشته است (۱: نه). مداخل مربوط به حوزه‌هایی نظیر کتابت، خوشنویسی و ... بصورت گسترده در این اثر گنجانده شده است. چنانچه سه مؤلفه اصلی حوزه کتابداری، یعنی گردآوری، سازماندهی و اشاعه منابع علمی را در نظر بگیریم، مشخص نیست که حوزه‌های فوق‌الذکر چه نسبتی با این سه مؤلفه دارند. مباحثی نظیر مباحث فوق از نظر زمانی به حوزه تاریخ باز می‌گردند و از نظر کارکردی بیشتر به حوزه تولید و نشر، که از هر دو زاویه خارج از حوزه کانونی (برگرفته از جناب دکتر حری) علم کتابداری و اطلاع‌رسانی محسوب می‌شوند. نشر الکترونیکی امروز برای خود مبحثی مستقل محسوب می‌شود و حوزه نشر، چه وجه دیرینه آن و چه وجه جدید و الکترونیک آن، امروزه حوزه‌ای است که در قیاس با میزان ارتباط آن با حوزه کانونی رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی، پرداختن بدین مباحث در ابعادی به گستردگی وضعیت فعلی، در دائرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی را نمی‌طلبد.

به نظر می‌رسد برای تألیف مقالات با توجه بعنوان و موضوع هر مقاله دستنامه‌ای چند برگی برای رعایت توسط مؤلفان نیز ارائه می‌گردد. با مقایسه مقاله ایران، کتابخانه‌های در دائرةالمعارف با دستنامه مربوط به آن مشخص شده است که حداقل از نظر حجم و تعداد صفحات این مقاله با استاندارد تعیین شده فاصله بسیار دارد.

متأسفانه صفحات ۸۴۴-۸۵۰ دائرةالمعارف دوبار چاپ شده است و بالطبع مداخل مندرج در این صفحات یعنی مداخل: «دوستداران کتابخانه» و «دیالوگ» و «دیباچه» و «دیوان» و «دیوبی، ملویل» نیز دو بار تکرار شده است. این نکته اشتباه بسیار عجیبی است برای یک منبع مرجع که به طور قطع در چاپ بعدی دائرةالمعارف اصلاح خواهد شد.

مترجم مقالات «آلمان، کتابخانه‌های» و «جمهوری دموکراتیک آلمان» مشخص نیست. البته این احتمال وجود دارد که مترجم مقاله «اتحاد مجدد نظام‌های کتابخانه‌ای» مترجم دو مقاله پیش گفته نیز باشد. در حالی که هر یک از این مقالات بعنوان مدخل در نظر گرفته شده است و ذیل هر یک از آن‌ها

به ویراستاری و مدیریت ایشان منتشر می‌شود، دایرةالمعارف جهانی کتابداری و اطلاع‌رسانی از سال ۱۹۸۰ تاکنون به سر ویراستاری و مدیریت «روبرت وجورث» منتشر می‌شود، دایرةالمعارف کتابداری از سال ۱۹۵۸ تا سال ۱۹۶۸ در سه ویرایش به مدیریت و ویراستاری «توماس لاندائو» منتشر شد و دایرةالمعارف بین‌المللی علوم اطلاع‌رسانی و کتابداری از سال ۱۹۹۷ تاکنون در دو ویرایش به مدیریت و سرویراستاری «جان فدر» منتشر شده است. اما در کشور ما تنها دایرةالمعارف ملی و فارسی ما در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی این امکان برایش فراهم نشد که تا پایان انتشار ویرایش اول از مدیریت و ویراستاری یک فرد که از قضا از شایسته‌ترین کتابداران ایرانی است، برخوردار باشد.

بر دست‌اندرکاران و سیاست‌گذاران جدید دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی (داکا) توجه به این نکته ضروری به نظر می‌رسد که در ادامه کار تدوین و نشر دایرةالمعارف نباید راهبردی جدید و یا تغییراتی صورت گیرد که با بافت کلی و شیوه کار این اثر که ویژگی‌های آن در جلد اول هویداست، و در پیشگفتار به صراحت به آن‌ها اشاره شده است در تناقض و یا تفاوت‌های بسیار بارز باشد.

فهرست منابع و اسامی مؤلفان هر کدام از مقالات ذکر شده، مشخص نیست چرا دست‌اندرکاران دایرةالمعارف نام مترجم دو مقاله مورد اشاره را درج نکرده‌اند.

چرا دایرةالمعارف در طول چهار سال اخیر (از سال ۱۳۸۱ یعنی سال انتشار جلد اول تاکنون) بعنوان کتاب سال انتخاب نشد، هر چند فرصت آن برای سال‌های بعد هنوز وجود دارد. مگر اتفاقاتی نظیر تولید دایرةالمعارف در یک حوزه هر چند سال یکبار رخ می‌دهد، و آن‌هم اولین اثر. آیا گنجاندن حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی در حوزه بی‌در و پیکر کلیات در بحث انتخاب کتاب سال، مجال ارزشگذاری به آثار ارزشمند این حوزه را بجا می‌گذارد؟

جابجایی در مدیریت دایرةالمعارف که از ابتدای کار با دکتر حری - فردی که شایستگی‌های علمی و مدیریتی ایشان بر کتابداران و اطلاع‌رسانان کشور و بسیاری از حوزه‌های تخصصی دیگر که هر یک به مناسبتی فرصت آشنایی با ایشان و توانمندی‌هایشان را داشته‌اند - بوده عملی نابهنگام است و امیدواریم تأثیرات منفی این عمل کمترین اثر را بر کیفیت و کمیت دایرةالمعارف بگذارد. دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی «آلن کنت» از بدو تولد یعنی سال ۱۹۶۸ تاکنون

۲. فرجی، ایرج. «مدخل جایزه کتاب در دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، کتاب هفته، ش ۴۹۵.

۳. رجبی، محمد حسن. کتابخانه در ایران، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۱، ۱۹۲ص.

4. Encyclopedia of Librarianship/Edited by Thomas Landau/ 3rd Ed. – London: Bowes and Bowes, 1968, 1v.484p.

5. Encyclopedia of Library and Information Science/Executive Editors Allen Kent and Harold Lancour.- New York: Marcel Dekker, First v. 1968 - .

6. World Encyclopeida of Library and Information Services/ Edited by Robert Wedgeworth. 3rd Ed.- Chicago: American Library Association, 1993, 905p.

7. International Encyclopedia of Information and Library Science/ Edited by John Feather and Paul Sturges.- London and New York: Routledge, 1997, 492p.

8. Encyclopedia of Library and Information Science/ Edited by Miriam Drake. 2nd Ed. -New York-Basel: Marce Dekker, 2003, 4v.

۹. به یادداشت شماره ۶ مراجعه شود.

10. Document Delivery Services

۱۱. به یادداشت شماره ۷ مراجعه شود.

۱۲. به یادداشت شماره ۵ مراجعه شود.

13. <http://www.clarion.edu/libsci/elis.htm#Using>

۱۴. به یادداشت شماره ۸ مراجعه شود.

15. <http://www.dekker.com/sdek/browse~db=en~thing=title~by=title>

16. <http://www.irandoc.ac.ir/>

17. <http://www5.irandoc.ac.ir/odlis/>

18. http://lu.com/odlis/odlis_t.cfm

منابع:

۱. دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی. سر ویراستار عباس حری، تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۱، جلد اول آ - ژ.
۲. دیانی، محمدحسین. «دایرةالمعارف کتابداری و اطلاع‌رسانی»، کتابداری و اطلاع‌رسانی، پاییز ۱۳۸۳، شماره سوم، ص ۱۱۳-۱۱۹.

پیشنهادها

دامن زدن به بحث‌های تخصصی در گروه‌های بحث الکترونیکی و نشست‌های انجمن‌های تخصصی حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی کشور در مورد این منبع لازم است گسترش یابد. تهیه نسخه الکترونیکی سی دی مبنا برای این منبع نیز جنبه کاربردی هر چه گسترده‌تر آن را برای کتابداران ایرانی و سایر علاقه‌مندان فارسی زبان فراهم می‌نماید. البته لازم به ذکر است نگارنده تاکنون نسخه الکترونیکی از سایر دایرةالمعارف های کتابداری و اطلاع‌رسانی را در سطح جهان مشاهده نموده، اما فهرست مندرجات دایرةالمعارف چندین جلدی آلن کنت و هارولد لانکور^{۱۲} در محیط وب موجود است^{۱۳}، و نمایه‌ها و چکیده دایرةالمعارف ۴ جلدی میریام دریک^{۱۴} نیز در اینترنت قابل دسترسی است.^{۱۵}

البته کتابداران و اطلاع‌رسانان کشور در جریان هستند که بسیاری از منابع فنی و دستنامه‌های تولید شده در داخل کشور توسط نهادهایی نظیر کتابخانه ملی بیشتر در قالب چاپی و بعضاً الکترونیکی منتشر می‌شوند. در حالی که تولید و ارائه نسخه آنلاین این منابع با هزینه‌های اندک یا به صورت مجانی از رسالت‌های کتابخانه ملی است و از سنت‌هایی است که در جهان کتابداری و اطلاع‌رسانی رعایت می‌شود. از زمره این منابع می‌توان به سرعنوان موضوعی فارسی، گسترش‌های رده‌های دهنده دیویی و کتابخانه کنگره، فهرست مستند اسامی مشاهیر و سازمان‌ها و ... اشاره کرد. مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران از جمله مراکزی است که در این زمینه پیشرو می‌باشد و پایگاه‌های اطلاعاتی تولید شده این مرکز و بسیاری از کتب و پژوهش‌های انجام شده و منتشره در این مرکز به صورت آنلاین و بدون هزینه در اختیار کتابداران و سایر علاقه‌مندان قرار داده شده است.^{۱۶} از جمله کارهای جالب این مرکز ارائه آنلاین ترجمه واژه‌نامه آنلاین کتابداری و اطلاع‌رسانی^{۱۷} جان ریتز (Joan M. Reitz)^{۱۸} می‌باشد.

در پایان لازم به ذکر است مد نظر قرار دادن نکات مورد اشاره در نقدها و نشست‌هایی که درباره دایرةالمعارف انجام شده و یا انجام می‌شود، می‌تواند در افزایش کیفیت و رفع مشکلات این منبع مفید واقع شود.

پانویس‌ها:

* fzmm2000@yahoo.com

1. http://ric.ir/forms/meetings/files/42f59e4e62425_H_dovomin%20jashnvareye%20matbooti.doc.